

Janusz Turakiewicz

PRZEKSZTAŁCENIA SYSTEMU PODATKOWEGO W SFERZE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH DZIAŁAJĄCYCH W TURYSTYCE

Realizowana od 1990 r. reforma gospodarcza w Polsce obejmuje także system podatkowy. Zmiany w tym zakresie należy uznać za najgłębsze - oprócz przekształceń własnościowych - bo sięgające podstaw.

Na system podatkowy składały się przede wszystkim podatki: obrotowy, dochodowy, od wynagrodzeń, od plac, od wzrostu wynagrodzeń, wyrównawczy. Stosowanie ich było zróżnicowane podmiotowo i przedmiotowo, przy czym w zakresie podmiotowym różnice wynikały przede wszystkim z formy własności jednostki gospodarczej objętej opodatkowaniem lub zatrudniającej pracowników, których wynagrodzenia były opodatkowane.

Dla przykładu wymienię tu różnice w opodatkowaniu:

1) dochodu - regulowane odrębnie dla jednostek gospodarki uspołecznionej i nieuspołecznionej,

2) plac - objęte w jednostce gospodarki uspołecznionej podatkiem od wynagrodzeń placonym przez pracodawcę, w jednostce zaś gospodarki nieuspołecznionej - podatkiem od wynagrodzeń placonym przez pracowników.

Zróżnicowanie to miało często istotne znaczenie dla efektywności ekonomicznej działalności podmiotów gospodarczych

Różnice te dotyczyły także jednostek działających na rynku turystycznym. Oprócz wymienionych różnic ogólnych chciałbym tu wskazać na zróżnicowanie opodatkowania podatkiem obrotowym usług noclegowych w gospodarce uspołecznionej w zależności od rodzaju obiektu - opodatkowania usług hoteli przy zwolnieniu usług innych obiektów. Realizowano w ten sposób cele polityki społecznej Państwa, preferując (przez obniżkę cen) usługi wczasowe i turystyki kwalifikowanej.

W latach 1990-1993 nastąpiły zmiany, mające doprowadzić do unifikacji i upowszechnienia podatków. Polegały one między innymi:

1) w podatku dochodowym od osób prawnych - na likwidacji podziału na jednostki gospodarki uspołecznionej i nieuspołecznionej;

2) w podatku dochodowym od osób fizycznych:

a) w zakresie działalności gospodarczej - na ujednoczeniu zasad klasyfikacji przychodów i kosztów z osobami prawnymi,

b) w zakresie wynagrodzeń - na ujednoczeniu zasad wymiaru i poboru podatku, niezależnie od statusu prawnego pracodawcy, na zniesieniu podatków: od plac. wynagrodzeń i wyrównawczego;

3) w podatku obrotowym - na ujednoczeniu przedmiotu opodatkowania i stawek dla jednostki gospodarczej uspołecznionej i nieuspołecznionej, ograniczeniu wyłączeń przedmiotowych i podwyższeniu stawek aż do likwidacji tego podatku i na wprowadzeniu od 5.07.1993 r. podatku VAT.

Wszystkie te zjawiska odnosiły się także do rynku turystycznego - pozytywnym skutkiem było wyrównanie warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych, negatywnym zaś - podwyższanie cen usług w okresie upowszechniania podatku obrotowego (od 0 do 7% w usługach wczasowych, biur podróży i hotelarstwie). Wskazać tu należy, iż w obecnych rozwiązaniach - opodatkowania towarów i usług (VAT), turystyka została uznana za działalność objętą w większości stawkami preferencyjnymi (7 i 0%). Umożliwiło to uniknięcie gwałtownego wzrostu cen w sezonie letnim 1993 roku, które nastąpiłoby przy zastosowaniu stawki podstawowej 22%. Rozwiązanie takie będzie prawdopodobnie obowiązywać jedynie przez okres przejściowy.

Podobnie za przejściowe uznać należy - szczególnie w kontekście obecnego programu rządowego - obciążenie przedsiębiorstw uspołecznionych podatkiem od wzrostu wynagrodzeń, od którego zwolnieni są przedsiębiorcy prywatni. Projektowane obniżenie od 1.1.1994 r. progu wartości przychodów, upoważniającego podmioty gospodarcze do rezygnacji z rozliczania VAT, spowoduje wyrównanie poziomu cen lub przejście części zysku małych przedsiębiorstw przez budżet w postaci tego podatku.

Spodziewać się także należy zmiany zasad ewidencji i opodatkowania małych pensjonatów, których objęcie w 1992 r. zasadami ogólnymi spowodowało w wielu przypadkach wystąpienie strat, skutkujące brakiem podatku dochodowego. W okresie poprzednim, gdy były one opodatkowane ryczałtowo, budżet, nie interesując się szczegółami kosztów tych jednostek, osiągał zawsze wpływy podatkowe.

Powstanie w latach 1990-1993 tysięcy nowych - w większości prywatnych - biur podróży, firm przewodnickich, przedsiębiorstw hotelarskich, gastronomicznych, transportowych oraz usług towarzyszących tworzy nową jakość funkcjonowania rynku turystycznego. Nastąpiło to przy reformie systemu podatkowego. Dalsze przekształcenia tego systemu powinny nadal umożliwiać rozwój jednostek gospodarki turystycznej.